

La fractura de l'islam

La postguerra iraquiana –si es pot definir així– i el descàndid del règim nacionalista del partit Baath, el de Saddam, ha reviscolat l'islamisme i les creences tradicionals, les que forjaren la fesomia ideològica de la regió mesopotàmica al llunyà segle VII. La Xia, el bressol de la qual és l'Iraq i triomfant al veí l'Iran, reverdeix després d'anys de repressió i ostracisme obligat. Altrament, l'islam ortodox, el sunnita, professat pel president destronat, encapçala la rebel·lió nacional contra els invasors, la fantasmagòrica “insurgència” a la qual al·ludeixen els militars nord-americans.

Els orígens de la dissidència.

Durant els primers temps de l'islam, un conflicte successori fracturà els creients en la fe revelada per Mahoma. Mort Ali, cosí i gendre –casat amb Fàtima– del profeta i darrer dels califes (successors de Mahoma) anomenats ortodoxos. Utman, l'antecessor, morí assassinat en circumstàncies estranyes mentre resava; havia regit els destins de la comunitat islàmica amb arrogància i fou acusat de beneficiar familiars i amics, però d'ell partí la iniciativa de la primera edició canònica de l'Alcorà, encara avui l'única acceptada per tots els musulmans. Ali fou proclamat califa pel partit legitimista, la posterior Xia, que atorgava a la família de Mahoma la supremacia sobre els creients, però fou rebutjat pels notables de la tribu de Qurayx, la de Mahoma, i per la jove vídua del profeta, l'ambiciosa Ayxa, qui muntada en camell dirigí un exèrcit rebel que fou derrotat a la rodalia de Bàssora l'any 656. Ali abandonà Aràbia, que a partir d'aleshores perdé tota preponderància política, i traslladà la capital de l'imperi islàmic a Cufa. Des d'aquesta ciutat iraquiana s'enfrontà amb la sedició del governador de Damasc, familiar de Utman, l'Omeia Muawiya. A Siffin, als confins de Síria amb Mesopotàmia, un contingent siríà lluità contra les tropes califals; en la incertesa del combat, els sirians penjaren

Xia i Sunna són conceptes gairebé desconeguts a Occident, sovint identificats amb el radicalisme religiós. L'ocupació de l'Iraq ha redescobert la particular geografia religiosa de l'antiga Mesopotàmia i els xiïtes del sud han reivindicat protagonisme en la vida política.

Els grups xiïtes

■ **Zaidites.** Fruit de la querella política que dividí l'islam els segles VII i VIII, deuen el nom a Zaid, nét del màrtir Husayn de Kerbala. S'aixecaren en armes l'any 740 contra els omeies i Zaid morí en la lluita als carrers de Cufa. Els seus seguidors, perseguits, cercaren recer a les regions muntanyoses del sud d'Aràbia, on els imams (descendents d'Ali) de San'a (Iemen) han mantingut fins avui la dinastia zaidita.

■ **Duodecimans.** El grup més nombros de la Xia, estès per l'Iran i l'Iraq des del segle XVI, quan els safawites s'entronitzaren a Pèrsia. Reconeixen una sèrie de dotze imams, per això el seu nom. La seva doctrina de la *qayba* o “absència” proposa que l'imam fou sostret per Déu de la vista dels homes, però que continua vivint, s'apareix en ocasions i vetlla pels seus.

fulles de l'Alcorà en llurs llances, demanant amb això un arbitratge imparcial en la querella que evités més vessament de sang entre musulmans. Ali, d'antuvi no ho consentí, però impel·lit pels seus, hagué d'acceptar.

Aquest fet, esdevingut l'estiu de l'any 657, marcaria per a sempre el futur de la incipient comunitat islàmica. Hi sorgí, doncs, la divisió dels musulmans en sunnites, xiïtes i kharigites. Els seguidors incondicionals d'Ali s'agruparen en un partit, Xia en àrab, mentre uns altres s'inhibiren de la disputa, n'eixiren, d'ací la denominació de kharigites (“els que n'ixen”). En contra d'Ali, els partidaris del governador damasquí, que guanyà el litigi, s'instituíren en defensors de l'islam oficial, el fonamentat en la tradició profètica, l'ortodox o sunnita. L'arbitratge d'Adrah comportà un cop duríssim per a Ali i els seus. Tanmateix, el ressentiment per la derrota el pagà la facció kharigita, víctima de la matança de Nahrawan, que contribuí al descàndid d'Ali, qui fou precisament assassinat per un kharigita a la porta de la mesquita de Cufa l'any 661.

Els kharigites, que avui dia tan solament són l'1% de tots els musulmans

■ **Septimans o ismailites.** De tradició esotèrica, proposen la misteriosa relació entre lletres i nombres amb dogmes, esdeveniments i persones, fins a arribar al set, que és el nombre d'imams que reconeixen. Al segle X aconseguiren implantar un califat propi al nord d'Àfrica, Egipte inclòs, rival dels omeies cordovesos que desaparegué en la centúria següent. Seguidors de la doctrina ismailita són els drusos del sud de Síria i el Líban. Propagada per Orient, una de les derivacions fou la misteriosa secta dels assassins, estesa per Pèrsia i Síria. Amb adeptes també a l'Índia, el seu líder és l'Aga Khan, títol honorífic donat per Fath Alí, xa de Pèrsia, a Hasan Ali Xa. Conegudes eren les cerimònies d'aniversari d'Aga Khan III, on rebia dels fidels l'equivalent del seu pes en or i pedres precioses.

■ **Nusayrites o alawites.** Consideren Ali l'encarnació de Déu i admeten

Pelegrinació a Kerbala (Iraq),
ciutat santa dels xiïtes.

(la branca ibadita, amb grups petits a Algèria, Líbia, Oman i Zanzíbar), constituïren un focus de tensió permanent, ja que també qüestionaren la legitimitat del judici d'Adrah i, així, l'accés dels omeies al califat. Els partidaris d'Ali, tanmateix, mantingueren una calma relativa, car Hassan, el pri-

mogènit, se sotmeté a l'Omeia, qui permeté que la família del califa assassinat residís a Medina. La situació, però, canvià bruscament amb el tras-

pàs de Muawiya. Mort també Hassan, els xiïtes pretengueren que la successió recaigués en Husayn, el germà menor. El sud de l'Iraq es convertí en el centre del moviment. Des de Cufa fou requerida la presència de Husayn, que tot seguit a la crida abandonà Medina. A Muawiya, en canvi, li succeí el seu fill Yazid. Husayn confiava en la legitimitat de la seva causa, però mancava de lideratge i no tenia formació militar; fou sorprès amb un migrat contingent armat –tot just un centenar d'homes– i derrotat a Kerbala, on trobà la mort el 10 del mes de Muharram de l'any 61 de l'Hègira, data esdevinguda de dol per als xiïtes, que correspon al 10 d'octubre de 680 de l'era cristiana. El drama de Kerbala enfortí el credo xiïta, perquè el dotà d'una aurèola de patiment inèdita, molt en la línia de la passió cristiana. Així, Kerbala esdevingué el principal lloc de peregrinació del xiïsme fins a avui.

David Garrido

en el seu credo una trinitat divina formada pel Manà (sentit), la hipòstasi Ism (nom) i Bab (porta). Avui dia no superen el mig milió de fidels, concentrats a les regions costaneres de Síria.

■ **Ahl-i Haqq.** Els divins. Secta fundada al segle XV per Sultan Suhak, qui rep una veneració superior a Ali. Professen la metempsicosi: l'ànima passa per 1.001 reencarnacions durant les quals rep el premi o el càstig. Distribuïts en petits grups per l'Iran, Turquia, Rússia i l'Índia, utilitzen com a llengua sacra no l'àrab sinó el guraní.

■ **Xayhites.** Secta fundada per Ahmad ibn Zayn al-Ahsai, traspasat el 1826. Aquest grup xiïta propugna que els dotze imams de la Xia són la causa de la creació de l'univers.

www.mimsueca.com

16a

MOSTRA INTERNACIONAL DE MIM A SUECA

Del 14 al 18 de setembre de 2005

Teatres DE LA GENERALITAT VALENCIANA

AJUNTAMENT DE SUECA Regidoria de Cultura

Bancaixa